

УДК 339.545

JEL Classification: F13, F14, O32, O33, L88

[http://doi.org/10.31474/1680-0044-2024-1\(29\)-110-117](http://doi.org/10.31474/1680-0044-2024-1(29)-110-117)

П.В. Пашко
Г.Б. Мирошниченко
Ю.В. Штик

АВТОРИЗОВАНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ОПЕРАТОР: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ, ЙОГО ВПЛИВ НА ПРОЦЕСИ ПРИ МИТНОМУ ОФОРМЛЕНІ, РИЗИКИ ЗАСТОСУВАННЯ

Мета. Визначення шляхів розвитку авторизованих економічних операторів України, оцінка їхнього впливу на процеси митного оформлення та аналіз ризиків застосування.

Методика. Теоретичною та методологічною основою дослідження є фундаментальні та сучасні напрацювання закордонних і вітчизняних фахівців у сфері авторизованих економічних операторів (АЕО). Аналіз впливу АЕО на процеси митного оформлення базується на методах аналізу та синтезу, індукції та дедукції. Дослідження шляхів розвитку АЕО та оцінка ризиків їхнього застосування проводяться із використанням методології наукової абстракції, що дозволяє виявити ключові тенденції та перспективні напрямки для подальшого вдосконалення митних процедур.

Результати. Сучасні тенденції міжнародної торгівлі вимагають адаптації інструментів забезпечення безпеки ланцюга постачань з боку митної адміністрації. Авторизовані економічні оператори (АЕО) стають важливими учасниками цього процесу, пропонуючи нові можливості для оптимізації митних операцій. Запровадження та розвиток АЕО сприяє зниженню витрат, скороченню часу митного оформлення та підвищенню прозорості торговельних операцій. Проте, використання АЕО несе в собі певні ризики, зокрема пов'язані з кібербезпекою та можливістю зловживань. Визначено основні принципи партнерства між митною службою та бізнесом який отримав, чи бажає отримати статус підприємства АЕО. Проаналізовано динаміку отримання підприємствами статусу АЕО в Україні. Визначено, що сучасний стан програми АЕО в Україні має значний потенціал для розвитку, що сприяє збільшенню ефективності міжнародної торгівлі та зниженню адміністративних бар'єрів

Наукова новизна. Проаналізовано основні етапи процесу отримання статусу Авторизованого економічного оператору і визначено основні митні ризики що вимагають ретельного управління та контролю з боку митних органів, що включає постійне вдосконалення процедур перевірки та оцінки ризиків, а також тісну співпрацю з учасниками програми АЕО для забезпечення безпеки та ефективності міжнародної торгівлі.

Практична значимість. Сформульовані основні напрямки удосконалення процесу отримання авторизації для підприємств у рамках програми Авторизованих економічних операторів.

Ключові слова: митні органи, митні ризики, митне оформлення, авторизований економічний оператор, міжнародна торгівля.

Вступ. Міжнародна торгівля є важливою рушійною силою економічного зростання держав, однак вона значною мірою піддається ризикам терористичних нападів, які можуть нанести серйозні збитки всій світовій економіці та соціальному добробуту країн. Митні адміністрації, які контролюють і регулюють міжнародні товарні потоки, мають унікальну можливість підвищувати безпеку глобального ланцюга постачання товарів і сприяти соціально-економічному розвитку [1]. Це досягається через ефективний збір митних платежів, спрощення процедур торгівлі та зміцнення митної безпеки.

Авторизовані економічні оператори (АЕО) стають важливими учасниками цього процесу, пропонуючи нові можливості для оптимізації митних операцій. Запровадження та розвиток АЕО сприяє зниженню витрат, скороченню часу митного оформлення та підвищенню прозорості торговельних операцій. Проте, використання АЕО несе в собі певні

ризики, зокрема пов'язані з кібербезпекою та можливістю зловживань. Складність міжнародного ланцюга поставок, різноманітність і збільшення кількості зацікавлених сторін створює нові потреби у ширшому спектрі ресурсів, знань, досвіду, навичок і технологій, які компанії не можуть покрити самі. Крім того, збільшення різноманітних загроз і ризиків змушує уряди вимагати від компаній подавати різноманітну звітність та надавати багато інформації щодо імпортованої чи експортованої продукції. В зв'язку з цим велику роль у оптимізації ланцюгів міжнародного постачання товарів починає відігравати митниця. АЕО є новою формою співпраці між підприємствами та державою, та дозволяє значно зменшити адміністративний тиск на всі сторони процесу митного оформлення. Впроваджена в Україні система АЕО де факто потребує повноцінної імплементації по зразку європейських країн. Серед іншого це стосується адаптації механізму

перевірок кандидатів на отримання статусу АЕО для мінімізації виникаючих митних ризиків [5].

У контексті глобалізації міжнародно-економічних відносин, посилення конкуренції на національному та міжнародному рівнях, а також розвитку ринкових відносин, особливого значення набувають питання забезпечення ефективного функціонування митних адміністрацій та мінімізації потенційних загроз. Авторизований економічний оператор виступає важливою складовою у створенні сучасної та безпечної системи управління міжнародними товарними потоками, сприяючи зміцненню економічної безпеки та оптимізації митних процедур.

З метою вирішення складних проблем, пов'язаних із забезпеченням безпеки та ефективності міжнародної торгівлі, необхідно впроваджувати передові технології та автоматизовані системи, які забезпечують високу якість митного обслуговування, прискорюють процеси оформлення товарів та сприяють зростанню прибутковості бізнес-структур. Впровадження АЕО дозволяє значно знизити адміністративні бар'єри, мінімізувати ризики шахрайства та підвищити прозорість торговельних операцій, що в свою чергу сприяє розвитку економіки країни. Ефективна організація діяльності авторизованих економічних операторів є важливою складовою успішної інтеграції у світовий економічний простір. Це дозволяє забезпечити не тільки високий рівень безпеки в митній сфері, але й підвищити конкурентоспроможність національних підприємств на міжнародних ринках. Отримання статусу АЕО надасть бізнес-структурам додаткові доходи та знизить вартість імпортованих товарів. Однак для отримання цього статусу потрібні певні витрати на приведення підприємств у відповідність до вимог АЕО.

Під час планування отримання статусу важливо оцінити, який ефект буде досягнутий. Дубицький Д.П. підкреслює необхідність розробки методики оцінки ефективності, щоб керівництво могло приймати обґрунтовані рішення щодо доцільності отримання статусу. Порівняння потенційних доходів і витрат допоможе оцінити ефективність отримання статусу [8].

Розвиток інституту АЕО сприяє зміцненню довіри між учасниками міжнародної торгівлі, підвищенню ефективності логістичних процесів та збільшенню загальної прибутковості торговельних підприємств, що в кінцевому рахунку позитивно впливає на

економічний розвиток держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження міжнародного досвіду щодо впровадження програм авторизованих економічних операторів (АЕО) здійснювали як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Особливу увагу було приділено аналізу процедур спрощеного митного контролю та їх впливу на ефективність митних операцій. Дослідники, такі як Івашова Л. М., Кийда Л. І., Острікова Т. Г., Канигін С. М., Тищенко В. Ф. Азізова К. М., Дубинський Д.П., Желякова А.В. зосередили свої зусилля на вивченні впливу програм АЕО на систему управління та аналізу митних ризиків. Їхні роботи містять цінний матеріал щодо методів та підходів, які можуть бути застосовані для оптимізації митного контролю і підвищення його ефективності.

Однак, незважаючи на значний внесок у цю сферу, питання впровадження національної програми АЕО та її впливу на систему управління митними ризиками все ще залишаються недостатньо дослідженими. Це створює потребу у більш глибоких та всеосяжних дослідженнях, які б дозволили не тільки краще зрозуміти можливості і виклики, пов'язані з впровадженням АЕО, але й розробити рекомендації щодо вдосконалення митних процедур.

Необхідність подальших досліджень у цій галузі обумовлена також тим, що запровадження програм АЕО має потенціал для значного впливу на всю систему митного контролю. Це включає не лише спрощення процедур, але й підвищення рівня безпеки та зниження ризиків шахрайства. Вивчення міжнародного досвіду і адаптація найкращих практик до національних умов може суттєво сприяти вдосконаленню митних процесів та підвищенню їхньої прозорості.

Мета статті (постановка завдання). Віддаючи належне всім науковим напрацюванням з порушених питань, слід зазначити, що необхідність у проведенні подальших досліджень з питань впровадження та розвитку інституту АЕО та його впливу на систему управління митними ризиками є очевидною. Це дозволить забезпечити більш ефективну інтеграцію національної митної системи у глобальний економічний простір, підвищити її конкурентоспроможність та сприяти економічному розвитку країни.

Виходячи із зазначеного, метою статті є визначення шляхів розвитку авторизованих економічних операторів, оцінка їхнього впливу на процеси митного оформлення та аналіз

ризиків застосування.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є фундаментальні та сучасні напрацювання закордонних та вітчизняних фахівців у сфері авторизованих економічних операторів (АЕО). Аналіз впливу АЕО на процеси митного оформлення базується на методах аналізу та синтезу, індукції та дедукції. Дослідження шляхів розвитку АЕО та оцінка ризиків їхнього застосування проводяться із використанням методології наукової абстракції, що дозволяє виявити ключові тенденції та перспективні напрямки для подальшого вдосконалення митних процедур.

Виклад основного матеріалу. Митні органи, як і інші державні інститути, піддаються впливу глобалізації, цифровізації, інновацій та інтеграційних процесів. Вони відповідають за контроль міжнародної торгівлі та захист держави від незаконного ввезення товарів, маючи широкі повноваження. Тому українська митниця повинна бути адаптивною до змін, щоб відповідати сучасним стандартам і забезпечувати ефективне виконання своїх функцій, що сприяє захисту внутрішнього ринку, збільшенню бюджетних надходжень, відповідності європейським вимогам та мінімізації корупції і контрабанди.

Сучасні тенденції міжнародної торгівлі вимагають адаптації інструментів забезпечення безпеки ланцюга постачань з боку митної адміністрації. Важливим є не лише забезпечення безпеки, але й надання національним підприємствам конкурентних переваг. У цьому контексті актуальними стають питання розвитку авторизованих економічних

операторів в Україні.

Більшість розвинутих країн вже інтегрували інститут АЕО у свої системи митного контролю, тоді як в Україні це питання є відносно новим. Законодавство, що визначає правовий статус АЕО, було ухвалено у 2012 році, в період 2019-2020 рр. було здійснено гармонізацію митних процедур, а перше підприємство отримало статус АЕО 18 березня 2021 р [2, 3]. Ці зміни в законодавстві вимагають подальших досліджень для ефективного впровадження АЕО в Україні.

Законодавство, що визначає правовий статус авторизованих економічних операторів (АЕО) та створює правові передумови для їх функціонування, є важливим кроком у розвитку митної системи.

У Наборі стандартів (FOS) описано концепцію АЕО та надано базові рекомендації щодо впровадження програм АЕО на міжнародному рівні, спільно з членами Світової організації торгівлі (СОТ) та міжнародною торговельною спільнотою. Ця ініціатива спрямована на підтримку національних програм АЕО та забезпечення ефективного застосування стандартів та правил, що викладені у Розділі II (Партнерство між митницею та бізнесом) та Додатку IV FOS. Основна мета цих стандартів полягає в тому, щоб стати основою для реалізації національних програм АЕО та забезпечити ефективне застосування встановлених стандартів та правил, що описані у Розділі II та Додатку IV FOS [4]

Основні принципи взаємовідносин між митною службою та бізнесом відповідно Додатку IV FOS наведені на рис.1.

Рис. 1. Принципи партнерства між митною службою та бізнесом, який отримав чи бажає отримати статус підприємства АЕО

Упорядковано за [5]

Авторизація економічних операторів, як процедура, має вирішальне значення для ефективного функціонування міжнародної торгівлі. Проте цей процес супроводжується низкою ризиків, які необхідно враховувати та уникати [1]. Один із основних ризиків полягає в порушенні митних правил і стандартів безпеки, що можуть виникнути у разі

недостатньої уваги до оцінки кандидатів на отримання статусу авторизованого економічного оператора (АЕО). Недостатньо ретельний процес відбору може призвести до того, що статус АЕО буде наданий компаніям, які не відповідають необхідним стандартам, що, у свою чергу, може загрожувати безпеці та ефективності митних операцій.

Друге важливе питання – це фінансові ризики, пов'язані з наданням статусу АЕО суб'єктам, які можуть мати фінансові труднощі. Такі компанії можуть бути менш стійкими до економічних коливань або навіть зазнати банкрутства, що негативно позначиться на митниці та інших учасниках митного процесу. Надання статусу АЕО таким суб'єктам може також призвести до втрати довіри до системи з боку інших учасників ринку. Крім того, важливо враховувати конкурентні ризики, що виникають через нерівний доступ суб'єктів до статусу АЕО. Нерівні умови конкуренції можуть порушити принципи чесної гри на ринку та призвести до негативних наслідків для ринкової економіки. Це може створити несправедливі переваги для деяких компаній та ускладнити роботу інших, що в кінцевому підсумку вплине на економічний розвиток країни.

Загалом, для забезпечення безпеки та ефективності митних операцій необхідно ретельно вивчити всі аспекти та ризики, пов'язані з авторизацією економічних операторів, і вжити відповідних заходів для їх управління та мінімізації. Це включає в себе розробку та впровадження строгих критеріїв оцінки кандидатів, забезпечення прозорості та підзвітності процесу авторизації, а також постійний моніторинг діяльності АЕО.

Інститут авторизованих економічних операторів стимулює бізнес-структури до ведення чесної підприємницької діяльності відповідно до законодавчих вимог, взамін на що суб'єкти господарювання отримують спеціальні спрощення митного характеру. Водночас прагнення отримати статус АЕО активізує розвиток підприємницьких структур, адже поряд із умовою законслухняності суб'єкту господарювання слід відповідати також низці інших критеріїв у фінансовій, кадровій та інформаційній сферах. Таким чином, успішне запровадження інституту авторизованих економічних операторів у державі сприятиме розвитку вітчизняного бізнесу та активізації його зовнішньоекономічної діяльності, що забезпечуватиме прогресивний розвиток національної економіки та її інтеграцію у європейський економічний простір [1].

Якщо дивитись динаміку отримання підприємствами статусу АЕО, то за даними Мінфіну за 3 роки та 7 місяців роботи програми АЕО в Україні отримано 31 сертифікат [6]. Це порівнюється з динамікою

нарошення авторизацій АЕО в країнах Європейського Союзу за перші чотири роки їхньої впровадження (2008–2011 роки), де бізнес у половині країн-членів демонстрував значно менший або нульовий темп нарошення.

Українські компанії, не дивлячись на складну військову ситуацію, вже до квітня 2024 року здобули 9 авторизацій АЕО, що свідчить про значний прогрес у їхній участі в програмі порівняно з лідерами серед європейських країн за аналогічний період. Наприклад, у Німеччині було отримано 11 авторизацій, у Франції – 10, у Хорватії та Польщі по 7 [6].

Ця статистика підкреслює успішне впровадження програми АЕО в Україні, навіть в умовах війни, та її значний вплив на підтримку міжнародного торгівельного обміну в країні.

На підставі вивчення спеціалізованої літератури за проблемами здійснення діагностичних процедур та діагностичної практики, а також зарубіжного досвіду впровадження й функціонування інституту авторизованих економічних операторів можна визначити наступний метод діагностування претендентів на отримання сертифікату АЕО на одержання такого статусу у послідовності, яка відображена на рис. 2.

Удосконалення цих кроків може включати вдосконалення методів збору даних, впровадження більш точних та автоматизованих аналітичних інструментів, а також зміцнення співпраці з іншими міжнародними організаціями для взаємного визнання стандартів і процедур.

Схема впровадження програми Авторизованого Економічного Оператора (АЕО) в Україні продемонструвала значний успіх порівняно з історією впровадження АЕО в Європейському Союзі (2008–2011 роки), де бізнес у багатьох країнах-членів показав менш виразний ріст або навіть стагнацію, Україна відзначається динамічними темпами залучення учасників до програми навіть в умовах внутрішньополітичних та зовнішньополітичних викликів.

Зроблено значні кроки у розширенні учасників програми, проте для подальшого удосконалення рекомендується розглянути наступні пропозиції.

По-перше, спрощення процедур є критичним для оптимізації процесів отримання авторизації. Це може включати спрощення

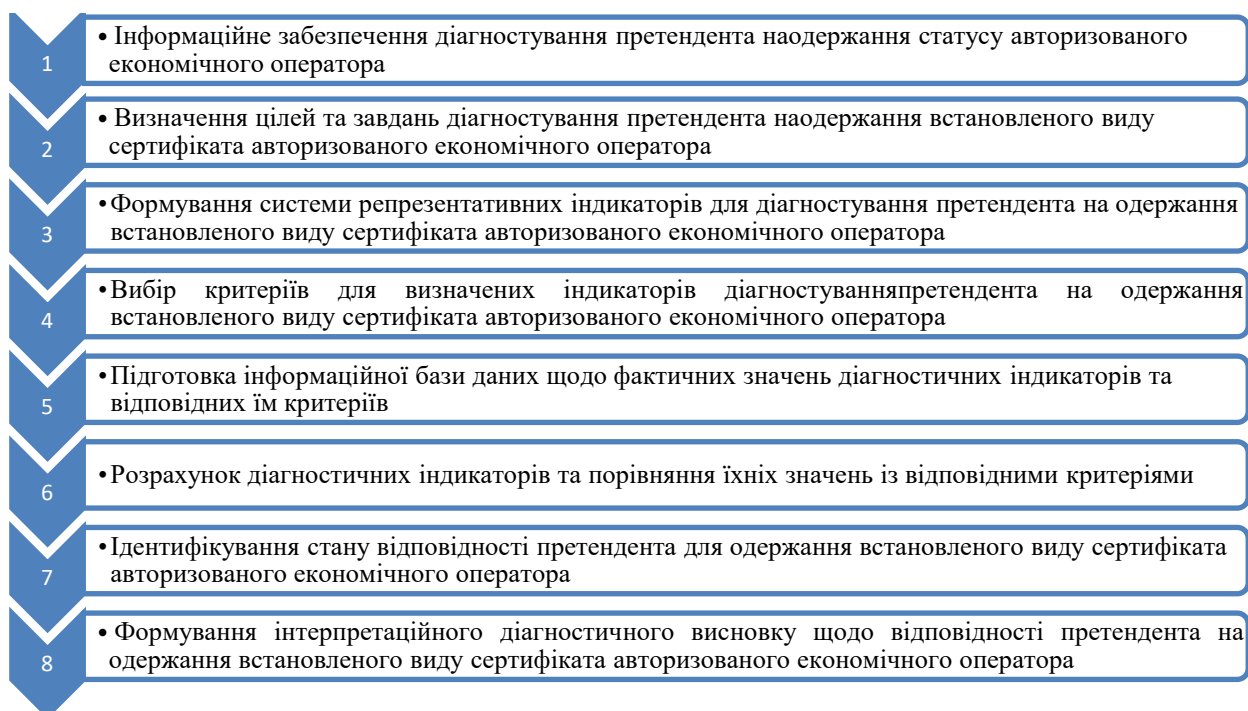

Рис. 2. Рекомендована послідовність реалізації методу діагностування підприємств-претендентів на одержання статусу авторизованого економічного оператора.

Удосконалено за [1]

документування, уніфікацію процедур та впровадження цифрових платформ для електронного подання документів. Зменшення бюрократії значно полегшить доступ до програми АЕО для підприємств різних розмірів та спрямує увагу на їхню основну діяльність.

Другий аспект стосується інформаційної підтримки. Збільшення обізнаності бізнесу щодо переваг та умов участі у програмі АЕО є важливим для привертання нових учасників.

На третьому етапі, розвиток міжнародного співробітництва є важливим для взаємного визнання стандартів. Співпраця з іншими країнами, які мають схожі програми АЕО, дозволить створити міжнародні платформи для обміну досвідом та узгодження процедур, що сприятиме зручнішому та ефективнішому використанню програми для всіх учасників.

Програма Авторизованого Економічного Оператора (АЕО) впливає на процедуру митного оформлення, забезпечуючи значне спрощення та прискорення цього процесу для учасників програми. Основні впливові механізми включають спрощені митні формальності, які зменшують вимоги до документації та надають можливість застосування спрощених митних декларацій. Учасники програми мають перевагу у черзі на

митницях, що дозволяє їм ефективніше використовувати ресурси та знижує час очікування на митницях. Крім того, програма АЕО передбачає меншу кількість митних перевірок для учасників, що зменшує адміністративні та часові витрати на митні послуги. Участь у програмі сприяє підвищенню безпеки міжнародних поставок через впровадження високих стандартів безпеки та спрощення митного контролю. В цілому, програма АЕО сприяє покращенню ефективності митних процедур та знижує адміністративні бар'єри для учасників, що забезпечує їхню більшу конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

Державною митною службою України встановлено специфічні вимоги до підприємств-претендентів на отримання статусу авторизованого економічного оператора (АЕО) [7]. Ці вимоги включають дотримання чинного митного та податкового законодавства та відсутність фактів притягнення до кримінальної відповідальності, наявність функціональної системи обліку бухгалтерського та фінансового обліку, а також транспортної документації. Також необхідно мати стійкий фінансовий стан, забезпечення відповідності практичних стандартів компетенції або професійної

кваліфікації відповідальної посадової особи підприємства, а також дотримання стандартів безпеки та надійності.

Кожен з цих критеріїв представляє собою певні ризики у разі недостовірної оцінки чи невідповідності встановленим вимогам. Такі ризики можуть виникнути внаслідок неправильної інтерпретації або недостатньої уваги до деталей під час оцінки відповідності кожного з визначених критеріїв.

Застосування систематичного та комплексного підходу до оцінки та управління ризиками може допомогти зменшити й контролювати ці ризики, сприяючи успішній спільній діяльності митної служби та підприємств АЕО.

Так як програма АЕО є міжнародно визнаним стандартом, який спрямований на спрощення процедур митного контролю та поліпшення безпеки ланцюга постачання. Однак впровадження цієї програми несе певні митні ризики:

1. Зловживання статусом АЕО. Підприємства можуть намагатися отримати статус АЕО з метою зменшення митних обов'язків, не дотримуючись вимог щодо безпеки та спрощення митного контролю.
2. Недостатня оцінка ризиків учасників ланцюга постачання. Відсутність належного контролю над підприємствами, які входять до ланцюга постачання АЕО, може призвести до використання цього статусу для незаконних цілей.
3. Технічні та організаційні недоліки. Недоліки в системах безпеки та управління ризиками в підприємствах, які мають статус АЕО, можуть спричинити відтік інформації або збитки через недбалість у виконанні митних процедур.
4. Недостатня співпраця з митними органами. Взаємодія між АЕО та митними органами є критично важливою для успішної реалізації програми. Недостатня співпраця може призвести до порушень митних правил та втрати довіри до програми АЕО.

Таким чином, успішна реалізація програми АЕО потребує не лише відповідного технічного забезпечення і безпекових стандартів, але й ефективного контролю за її впровадженням і функціонуванням для мінімізації митних ризиків.

Обговорення результатів. Отримані результати дослідження дозволяють стверджувати, що сучасний стан програми АЕО в Україні має значний потенціал для розвитку, що сприяє збільшенню ефективності міжнародної торгівлі та зниженню

адміністративних бар'єрів. Зокрема, впровадження програми АЕО українськими підприємствами дозволяє зменшити час, необхідний для проведення митних формальностей, та спростити процеси ввезення та вивезення товарів через митний кордон.

Крім того, участь в програмі підвищує рівень довіри між підприємствами та митними органами, що сприяє покращенню співпраці та обміну інформацією. Це важливо для забезпечення високого рівня безпеки та зменшення ризиків митних порушень. Наприклад, за даними дослідження, підприємства, які мають статус АЕО, виявляють більшу зацікавленість у веденні документації та відповідають вимогам міжнародних стандартів безпеки. Це сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності на міжнародному ринку і забезпечує сталий розвиток їх бізнесу.

Отже, наявність програми АЕО в Україні відкриває нові перспективи для підприємств і сприяє їхньому інтегруванню в глобальну економіку, що є ключовим фактором для збільшення їхнього економічного потенціалу та зростання національної економіки в цілому.

Висновок. Авторизований Економічний Оператор (АЕО) є ключовою ініціативою, спрямованою на поліпшення ефективності та безпеки міжнародної торгівлі через спрощення митних процедур. Розвиток АЕО відображається у вдосконаленні технологічних інструментів та автоматизації митних процесів, що сприяє зменшенню адміністративних та часових витрат для учасників ланцюга постачання. Однак впровадження програми несе певні ризики, такі як можливість зловживання статусом АЕО та недостатня оцінка митних ризиків учасників. Ефективне управління цими ризиками вимагає не лише технічних інновацій та забезпечення високих стандартів безпеки, але й збалансованого підходу до митного контролю та співпраці між учасниками програми та митними органами. Таким чином, АЕО є важливим інструментом для стимулювання економічного зростання та зниження торговельних бар'єрів, але вимагає системного підходу до управління митними ризиками та забезпечення справедливої конкуренції на міжнародному ринку.

Список літератури

1. Микитенко Т.В., Мельник О.В., Сагайдак І.С. Розвиток інституту авторизованого економічного оператора в Україні в контексті

імплементації міжнародних стандартів. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3275/3199> (дата звернення 14.03.2024)

2. Острікова Т.Г. Становлення інституту авторизованого економічного оператора в праві Європейського союзу та України. *Часопис Київського університету права*. 2021. № 1. DOI: 10.36695/2219-5521.1.2021.27 (дата звернення 14.03.2024)

3. Інформація з офіційного сайту Державної митної служби України. Питання функціонування авторизованих економічних операторів. URL: <https://customs.gov.ua/deiaki-pitannia-funktsionuvannia-avtorizovanikh-ekonomichnikh-operatoriv> (дата звернення 14.03.2024)

4. Про заснування Світової організації торгівлі: Міжнародна угода від 15 квітня 1994 року. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_342 (дата звернення 15.03.2024)

5. Канигін С.М., Тищенко В.Ф., Азізова К.М. Міжнародний досвід організації перевірок кандидатів на отримання статусу авторизованого економічного оператора. *Економіка та суспільство*. 2022. №39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1411/1360> (дата звернення 15.03.2024)

6. Сайт «Українська правда». Жарікова А. 31 українська компанія отримала статус авторизованого економічного оператора – Мінфін. 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/03/6/710826/> (дата звернення 15.03.2024)

7. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 року No 4495-VI. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17> (дата звернення 15.03.2024)

8. Дубицький Д.П., Желякова А.В. Оцінка ефективності одержання статусу уповноваженого економічного оператора. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5256> (дата звернення 15.03.2024)

References

1 Mikitenko, T., Melnyk, O., & Sagaidak, I.

(2023). Development of the authorized economic operator institute in Ukraine in the context of implementing international standards. *Economy and Society*, (58). [online]. Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-21>. [in Ukrainian]

2. Ostriкова, T. (2021). Formation of the authorized economic operator institution in the law of the European Union and Ukraine. *Law Review of Kyiv University of Law*, (1), 148–154. [Online], Retrieved from: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2021.27> (accessed 15. 03. 2024) [in Ukrainian].

3. State Customs Service of Ukraine. (2024). Issues of functioning of authorized economic operators. Retrieved from <https://customs.gov.ua/deiaki-pitannia-funktsionuvannia-avtorizovanikh-ekonomichnikh-operatoriv> (accessed: 15.03.2024) [in Ukrainian].

4. Verkhovna Rada of Ukraine. (1994). On the establishment of the World Trade Organization: International Agreement of April 15, 1994. Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/go/995_342 (accessed 15. 03. 2024) [in Ukrainian].

5. Kanyhin, S., Tyshchenko, V., & Azizova, K. (2022). International experience in organizing checks of candidates for obtaining the status of an authorized economic operator. *Economy and Society*, (39). Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-68> (accessed 15. 03. 2024) [in Ukrainian].

6. Zharikova, A. (2024). 31 Ukrainian company received the status of authorized economic operator - Ministry of Finance. *Ukrainska Pravda*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/news/2024/03/6/710826/> (accessed 15. 03. 2024) [in Ukrainian]

7. Mytnyi kodeks Ukrainy. Zakon Ukrainy vid 13.03.2012 r. No 4495-IV. VR Ukrainy [The Customs Code of Ukraine. Law of Ukraine]. (2012, March, 13). Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (accessed 10. 03. 2024) [in Ukrainian]

8. Dubytskyi, D. P., & Zhelyakova, A. V. (2016). Assessment of the efficiency of obtaining the status of an authorized economic operator]. *Efektivna Ekonomika*, (11). Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5256> (accessed: 15.03.2024). [in Ukrainian]

Надійшла до редакції 03.04.2024 р.

Пашко Павло Володимирович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та бізнес-технологій, Національний авіаційний університет. м. Київ.
ORCID: 0000-0002-2697-751X
E-mail: pavlo.pashko@nau.edu.ua

Мирошніченко Ганна Борисівна – кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та бізнес-технологій, Національний авіаційний університет. м. Київ.
ORCID ID: 0000-0003-1530-3672
E-mail: myroshnychenko.hanna@npp.nau.edu.ua

Штик Юлія В'ячеславівна – кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та бізнес-технологій, Національний авіаційний університет. м. Київ.
ORCID: 0000-0002-3988-6641
E-mail: yuliia.shtyk@npp.nau.edu.ua

AUTHORIZED ECONOMIC OPERATOR: DEVELOPMENT PATHWAYS, ITS IMPACT ON CUSTOMS CLEARANCE PROCESSES, AND APPLICATION RISKS

Goal. To identify development pathways for Authorized Economic Operators (AEO), assess their impact on customs clearance processes, and analyze application risks.

Method. The theoretical and methodological basis of the research comprises fundamental and modern studies by foreign and domestic experts in the field of Authorized Economic Operators (AEO). The analysis of AEO's impact on customs clearance processes is based on methods of analysis and synthesis, induction and deduction. The research on AEO development pathways and the assessment of their application risks employs the methodology of scientific abstraction, allowing for the identification of key trends and promising directions for further improvement of customs procedures.

Results. Current trends in international trade demand the adaptation of supply chain security tools by customs administrations. Authorized Economic Operators (AEO) are becoming key players in this process, offering new opportunities for optimizing customs operations. The implementation and development of AEO contribute to cost reduction, shortened customs clearance time, and increased transparency of trade operations. However, the use of AEO entails certain risks, particularly related to cybersecurity and potential abuses. Key principles of partnership between customs authorities and businesses that have obtained or seek to obtain AEO status have been identified. The dynamics of obtaining AEO status by enterprises in Ukraine have been analyzed, indicating that the current state of the AEO program in Ukraine has significant development potential, promoting increased efficiency in international trade and reduced administrative barriers. Scientific novelty. The current state of the trade industry and its development prospects were analyzed. The main organizational structures of trade business structures existing at the current stage of development were analyzed.

Scientific Novelty. The main stages of the process for obtaining Authorized Economic Operator status have been analyzed, and the main customs risks that require careful management and control by customs authorities have been identified. This includes continuous improvement of risk assessment and verification procedures, as well as close cooperation with AEO program participants to ensure the safety and efficiency of international trade.

Practical Significance. Key directions for improving the authorization process for enterprises under the Authorized Economic Operators program have been formulated.

Keywords: customs authorities, customs risks, customs clearance, authorized economic operator, international trade.

Pashko Pavlo – Dr.Sc. (Economics), Professor,
Professor of the Department of Economics and Business Technologies.
National Aviation University, Kyiv.
ORCID: 0000-0002-2697-751X
E-mail: pavlo.pashko@nau.edu.ua

Myroshnychenko Ganna. – Candidate of Sciences (Economics), associate professor,
Associate Professor of the Department of Economics and Business Technologies.
National Aviation University, Kyiv.
ORCID ID: 0000-0003-1530-3672
E-mail: myroshnychenko.hanna@npp.nau.edu.ua

Shtyk Yuliia – Candidate of Sciences (Economics), associate professor,
Associate Professor of the Department of Economics and Business Technologies.
National Aviation University, Kyiv.
ORCID: 0000-0002-3988-6641
E-mail: yuliia.shtyk@npp.nau.edu.ua